

(Вратитѣ се отварятъ и влизатъ единъ по единъ всички призовани).

(Горянинъ замисленъ и смиренъ изгледва всички).

Горянинъ (Вдъхновенъ). Не можете да ме познаете, нали? Азъ съмъ бившия вашъ господарь. Но отъ вчера азъ се преродихъ. Сега съмъ равенъ съ васъ и искамъ да ви поговоря като по-старъ другарь . . . Разбрахъ, че предишния ми животъ е за презрение: че съ сила можешъ на гледъ да имашъ покорна рая, но истинска обичъ — никога! Лесно е да се повелява съ сила, мжчно е да станешъ добъръ и съ добрина да спечелишъ сърдцата на другитѣ. А едно спечелено сърдце съ добрина никога не се изгубва. Спечелена победа съ сила — на другия день можешъ да я изгубишъ. Спечеленото сърдце съ добро, остава за винаги близко . . . Сега ви казвамъ отъ душа: всички сте свободни! Кой каквото желае, стига то да е човѣшко, да е разумно — може да го стори (сочи богатствата на масата). Тукъ съмъ отдѣлилъ на всички ви по равно. Раздѣлямъ цѣлото си богатство. Всѣки ще си го вземе и нека си нареди живота както желае. Ако пъкъ нѣкой желае, тука при мене да остане, никой нѣма да му попрѣчи да си нареди живота както знай . . . Азъ съмъ старъ. Столѣтникъ мога да се нарека. Много малко ми остава. И всичко що имамъ е пакъ за васъ. Искамъ само да ме разберете, като хора; да си отслужвате като братя и сестри. И кой кждето отиде да занесе единъ хубавъ примѣръ; да даде една поука за да възцари на земята редъ и миръ. Сега елате по редъ всѣки своето да вземе.

(Никой не пристѣпва)

Горянинъ. Отъ сърдце ви казвамъ тия думи. Не се стѣснявайте! Цѣлъ животъ съмъ прекаралъ съ васъ — вие заслужавате това.

(Всички едногласно: всички си оставаме тукъ!)

Горянинъ. Вашитѣ думи ми трогватъ душата. За мене това е най-върховната радостъ, що съмъ очаквалъ.

(Всички: да живѣешъ за много години!)

Горянинъ. Разбрахте ли, че доброто свързва крепко хората. Ако оня день, въ кожата на змея Горянинъ ви бихъ предложилъ днешното — всѣки би дошълъ и взелъ частъта си. Предъ мене всѣки щѣше да се засмѣй, а излѣзълъ отъ тукъ щѣше да ме прокълне. Днесъ доброто на преродения ви спечели. Приближихъ сърдцата ви до моето и се почувствахме една душа . . . Това ме радва до сълзи. А ще бжда още радостенъ, ако до край останемъ такива, за да даваме примѣръ на онѣзи, които дойдатъ да ни навидятъ и